

**Bir Söylem Türü Olarak Kahve Falına Yönelik Bir
İnceleme: Kahve Falı ve İdeoloji**

An Analysis of Coffee Cup Reading as a Discourse Genre: Fortune Telling with Coffee and Ideology

Nuray ALAGÖZLÜ*

Özet

Kahve falı Türk toplumunda özellikle kadınlar arasında yaygın olan bir sosyal ve kültürel olgudur. Fal söyleminde kullanılan dil, yansıtılan içerik ve ideolojik işlevler açısından çözümlenmesi gereken bir görüntü sergiler. Zira, her ne kadar kahve falının amacı gelecekte haber vermeye yönelik ise de farklı ideolojik işlevler de göstermektedir. Bu çalışmada kahve falı söylemi tür çözümlenmesi ve yansıttığı ideoloji açısından incelenmiştir.

Anahtar sözcükler: Kahve falı, tür çözümlenmesi, ideoloji.

Abstract

Fortune-telling with coffee is a social and cultural phenomenon widespread especially among women in Turkish society. Discourse in the act of fortune telling with coffee displays a certain need to be analysed in terms of its content and its discursive functions. Although such a fortune-telling aims to predict future, it exhibits additional ideological functions. In this study, discourse in the fortune-telling with coffee is examined with regard to its genre and the ideology it reflects.

Key words: Fortune telling with coffee, genre analysis, ideology.

Giriş

Gelecek, tarihin başlangıcından beri insanoğlunu cezbetmiştir. Geleceğin sırrını çözmek için çeşitli kültürlerde bir çok yol denenmiştir. Uçan kuşlar, kemikler, zarlar, domino taşları, iskambil kağıtları ve çay yaprağı (taseografi) bunlardan bazılarıdır. Türk toplumunda da kahve falı bu amaçla kullanılır. Genellikle kadınlar arasında yaygın olan kahve falına bakılırken, kahve fincanının dibindeki telvenin ve kenarlarındaki telve kalıntılarının ortaya koyduğu şekillere bakılarak kahveyi içen kişinin geleceği yorum-

* Yrd. Doç. Dr., Başkent Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Yabancı Diller Eğitimi Bölümü,
alagozlu@baskent.edu.tr

lanır. Kahve falına bakmanın uyulması gereken kuralları vardır. Kahve içildikten sonra, tabak fincanın üzerine kapatılır. Dilek tutulur ve fincan bir defada tabakla beraber ters çevrilir. Çevirmeden önce fincanı hafifçe sallamak gerekir. Bir fincanda sadece bir dilek tutulur. Fincanın dibi ve tabak soğumadan kesinlikle açılmaz. Fincan soğuduktan sonra önce fala sonra da fincan tabağındaki fala bakılır. Fal bakıldıktan sonra fincan ayrı yere bırakılır. Eğer fincan kapatılırsa fal bozulmuş olur. Fincan ve fincan tabağı içindeki şekil ve semboller fincanın tam ortasından geçen bir hayali kutup ve ekvator çizgisi esas alınarak yorumlanır. Hayali kutup çizgisinin sağında kalan şekiller iyi semboller, solundakiler kötü semboller olarak algılanır. Hayali ekvator çizgisini üstünde kalan semboller kısa zaman içinde; altında kalanlar ise uzun vadede gerçekleşecek olayları anlatır. (Yeşilyurt, 2000, s.13) Fincan içerisinde çıkan şekiller genellikle hayvan figürlerine benzetilir ve bunların kalıplaşmış ve yerleşmiş anlamları vardır. Balık ve kuş figürleri kismetini anlatır. Yine uçan kuş alınacak bir haberdir. Göz, kıskançlık ve nazara işaretler. Yılan ise düşmanı veya falına bakılan kişiyi çekemeyen insanları anlatır.

Fal çeşitli toplumlarda gelecekte haber verme işlevinin yanı sıra farklı işlevler de yüklenmiştir. Örneğin, Çin, Tayvan gibi Uzakdoğu ülkelerinde fal bakma işlemi hastalıkları iyileştirme amacıyla kullanılmaktadır (Greenblatt, 1979). Kahve içmek ise farklı kültürlerde farklı toplumsal işlevlere sahiptir. Örneğin, Yedes, Clamons ve Osman, (2004)'nın çalışması, Afrika'da etnik bir grup olan ve Kenya ile Etiyopya'da yaşayan Oromo kadınları arasında törensel bir değer taşıyan ve "Buna" adı verilen kahve toplantılarının bir iletişim aracı olarak algılandığını ortaya koymuştur. Bu toplantılarda Oromo kadınları birbirlerini desteklemek ve uyum oluşturmak için kişiler-arası ve törensel yollarla iletişim kurmaktadır. Kahve toplantıları Müslüman bir toplumun bir parçası olan Oromo kadınları için Allah ve din büyükleri (evliyalar) ile iletişim kurmak için önemli fırsatlar sunmaktadır. Buna töreni bir iletişim şeklidir. Selamlaşma, hürmet gösterme, büyüklere saygı sunma, dua etme, öyküler paylaşmanın yanı sıra, kahve, patlamış mısır, veya ekmek gibi sembolik yiyeceklerin ikram edildiği yeme-içme bölümlerinden oluşmaktadır. Kullanılan dil selamlaşma, şükran ve dua etme gibi işlevleri olan bir çok aynen tekrarlanan (verbatim) ifadeler içermektedir.

Türk toplumunda, kahve içmek kadınlar arasında genellikle kahve falını da içeren bir toplumsal olaydır. Kahve falının görünen amacı falına bakılan kişinin geleceğine dair bilgiler sunmaktır. Türk kültüründe kahve falı söylemi, dilsel öğeleri, bağlama özel kalıplaşmış ifadeleri, sözbilimsel yapısı, içeriği ve söylem topluluğu açısından betimlenmesi gereken bir sözel söylem türü olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu çalışmanın amacı, öncelikle kahve falı söylemini sosyal bir iletişim türü olarak tür çözümlemesi yöntemi ile betimlemek ve daha sonra kahve falının gelecekte haber vermenin ötesinde, kimi ideolojik işlevlere sahip olduğu gözlemlendiğinden bu ideolojik boyutları da irdelemektir.

Tür ve Tür Çözümlemesi (Genre Analysis)

Yazın alanından ödünç alınan bir kavram olan tür kavramının, farklı tanımları olsa da hepsi pek çok ortak özellik içermektedirler. İlgili çalışmalar tarandığında tür kavramına yönelik üç farklı, fakat birbirleriyle örtüşen bir yaklaşımdan söz edilebilir. Swales (1990) tarafından ortaya konulan ve özel amaçlı dil öğretimi alanında tür teorisini şekillendiren yaklaşım, akademik ve araştırma ortamlarında konuşma ve yazı dilinin hem sosyal işlevini ve hem de şeklini vurgulamıştır. Swales (1990, s. 58) için “tür” iletişimsel bir olgudur ve bir söylem toplumu tarafından paylaşılan ortak amaçlar içerir. Bu ortak amaçlar söylem topluluğunun üyeleri tarafından tanınabilir ve türü oluşturan mantıksal temeli oluşturur. Bu temel söylemin şematik yapısını, içerik ve biçem seçimini sınırlar

Yine, Bhatia (1993, s. 13-14) “tür” ü “profesyonel ve akademik bir topluluk içinde düzenli bir şekilde tekrarlanan ve bu toplumun üyeleri tarafından aynı şekilde algılanan ve tanımlanmış veya belirlenmiş bir dizi iletişimsel amaçlar içeren bir iletişim olayı” olarak tanımlar. Ona göre tür, sıklıkla bazı basamaklar içerir ve niyet, durum, dilsel yapı ve işlevsel değeri bakımından kabul edilebilir sınırlar hariç, kimi geleneksel ya da kalıplaşmış sınırlamaları da yansıtır. Yine Bhatia, kurgulanmamış olarak ortaya çıkan söylem türünün (non-fictional genre) doğasını ve oluşumunu etkileyen içerik, şekil, söylem topluluğu, araç, gibi bir çok etmenlerden etkilense de öncelikli olarak yerine getirmeye çalıştığı iletişimsel amaç(lar) ile tanımlandığını söyler. Bu paylaşılan iletişimsel amaçlar türü oluşturur ve ona iç yapısını kazandırır. Tür kavramına yönelik bu şekilsel (şematik) bakış açısı, türü bazıları zorunlu bazıları seçimli evreler içeren kısımen veya tamamen sabit bir düzen olarak görür (Fairclough, 1995).

Swales (1990) “tür”ü ortak iletişimsel amaçları olan, benzer dilsel yapı, biçem, içerik ve hitap edilen bir topluluk içeren bir iletişimsel olaylar dizini olarak tanımlar. Ek olarak, Swales, türün içinde bulunduğu kültür üyeleri tarafından tanımlandığını ve adlandırıldığını da ifade etmektedir. Swales’e (1990, s.25) göre, bir türün oluşması ve ayırt edici özelliklerinin belirlenmesinde ölçüt alınan üç öge şunlardır:

1. Metnin üretilmesine yol açan ortak iletişimsel amaç: Bir türün oluşumu metnin üretilmesine yol açan belli bir iletişimsel amacın bulunmasını gerektirmektedir.
2. Ortak içerik, biçem, ortak işlevsel yapılar: Sözcük seçimi sözdizimsel yapılar gibi biçimsel öğelerin ve /ya da söylemi oluşturan işlevsel yapıların paylaşılması koşuludur.
3. Belirtilen öğelerin paylaşıldığı bir söylem topluluğu bulunması gerekliliğidir.

Tür kavramına, Yeni Sözbilim Okulu’nun (North American Rhetoric Studies) öne sürdüğü ikinci yaklaşım, metni çevreleyen toplumsal bağlamları da vurgulayarak, türü daha dinamik ve durağan olmayan diğer metinlerden ve toplum-kültürel bağlamlardan etkilenmeye açık süreçten bir süreç olarak görmektedir (Bazerman, 1988; Freedman ve

Medway, 1994). Miller (1984) türün sözbilimsel olarak gerçek tanımının söylemin içeriği ve şeklinden çok, başarmaya çalıştığı eylemi temel alması gerektiğini vurgular ve türü “tekrarlanan durumlardaki simgesel (tipik) sözbilimsel eylem” olarak tanımlar. Bu yaklaşımda, dilbilimsel ve sözbilimsel yöntemlerin yanı sıra, budunbilimsel inceleme yöntemleri de (katılımcı gözlemi ve mülakatler gibi) benimsenmiştir.

Üçüncü yaklaşım ise, (Australian-Sydney School of Genre) daha ideolojik bir yapı içerir ve toplum-kültürel bağlama odaklanır. Halliday’ın (1978) Düzeneksel-İşlevsel Dilbilgisi (Systemic-Functional Linguistics) kuramından faydalanır. Düzeneksel-İşlevsel Dilbilgisi Kuramı üzerine yapılan çalışmalar dilsel öğelerin sistematik olarak toplumsal ve ideolojik işlevlerle nasıl ilişkili olduğunu göstermektedir. Toplumsal göstergebilim kuramı çerçevesinde Halliday’e (1978) göre, metinler çok işlevlidir. Eşzamanlı olarak bilgi ve inanç sistemleri olarak dış dünyayı (ideational function) temsil eder ve toplumsal ilişkileri (relational function) ve kimlikleri (interpersonal function) yansıtır. Halliday (1985) metinlerin sözcüksel ve dilbilgisel özelliklerinin tanımlanabilir işlevlerinin olduğunu savunur. Bu anlamda belirli bir bağlamda söylemi oluşturan sözcük seçimi ve dilsel seçimler potansiyel olarak ideolojik anlam taşır. Metinler, insanlar arasındaki toplumsal ilişkileri başlatır ve yapılandırır. Metinlerdeki sözcüklerin, sözdizimsel yapıların, söylemlerin seçimi, sorular, emirler, komutlar, sözcükleri birbirine bağlama amacıyla kullanılan dolgu ifadeleri edimsel işlev görürler (Flowerdew, 1999, s.22-27). Bu bakış açısı, toplumsal bağlama farklı açılardan bakar. Kültürel veya durumsal bağlamın sözcükleri ya da dilsel öğeleri nasıl belirlediğini araştırır (Martin, 1989; Ventola, 1984). Bir anlamda, bu durumun son dönemlerdeki söyleme eleştirel yaklaşım ile aynı temelleri paylaşmakta olduğu söylenebilir.

Türle ilgili yapılan çalışmaların büyük çoğunluğu yazılı metinleri türü üzerinedir. Dudley-Evans (1998) bunun sebebini yazılı metinlerin “taşınabilir” olmasına bağlamaktadır (s.220). Yazılı tür üzerine yapılan çalışmalar arasında, araştırma makaleleri (Swales, 1981,1990,1993; Yazar, 2000 ; Abde, 2002), iş başvuruları (Al-Ali, 2006), terfi mektupları, (Vergaro, 2004; Dos Santos, 2002), vergi makbuzları (Flowerdew ve Wan, 2006), mahkeme metinleri (Özyıldırım, 2000), mezar taşları (Erden ve Büyükkantarcıoğlu, 2000), düğün davetiyeleri (Karahan, 2005; Çubukçu, 2006); ölüm ilanları (Al Ali, 2005) çözümlenmeleri örnek olarak gösterilebilir.

Ancak, türler yalnızca yazılı metinleri değil, aynı zamanda sözlü, görsel işitsel ya da bunların karışımlarından oluşan metinleri de içermektedir. Fransız Tür (Genre) okulundan Maingueneau (2002) iki farklı “söylem tür” ünden (discourse genre) bahseder ve ayrımını yapar: Yerleşmiş türler (instituted genres) ve Konuşma türleri (conversational genres). Yerleşmiş türleri; tek taraflı edebi, felsefi, dini, siyasi veya gazete söylem türleri gibi yazarı belli (author genres) ve haber metinleri, mülakatler, dersler

(demeçler), iş anlaşmaları gibi basmakalıp değişmeyen türler (routine genres) olarak ayırmaktadır. Konuşma türleri ise daha sıradan, toplumsal kurumlar, içerik, ve metin düzeni açısından oldukça karmaşık bir konuşma alış-verişi olarak tanımlanır. Doktor-hasta iletişimleri (Açıkalın, 1996) ve hizmet sunumu (Ventola, 1984) çözümlenmeleri birer “sözel” tür çözümlenmeleridir.

Benzer şekilde, Thompson, (2002), İngilizce’yi yabancı veya ikinci dil olarak çalışan öğrencilerin İngilizce anlatılan dersleri dinleyip anlamakta zorluk çektiklerini gözlemlemiş ve bu derslerin açılış bölümlerinin yapılarını Swales (1990)’in tür çözümlemesi yöntemiyle incelemiştir. Bu şekilde, akademik amaçlı dil öğretiminde öğrencilerin dinleme anlama yetilerini artırma stratejileri geliştirebileceklerini önermiştir. Bu çalışma sözlü anlatımların ya da sözel metinlerin de tanımlanabilen belirli bir yapı sergilediğini ve tür kuramı çerçevesinde incelenebileceğini göstermektedir.

Fairclough (1995a) Eleştirel Söylem Çözümlemesi isimli kitabında söylem türüne farklı bakış açılarından bahsederken tür kavramının kimilerince, bazıları zorunlu bazıları seçimlik aşamalardan oluşan değişmez ve katı bir şema olarak anlaşıldığını; kimilerince de daha esnek, tahmin edilemez, farklı ve çeşitli yapıda (heterojen) söylemler olarak algılandığını vurgular. Türün şematik, değişmez ve sabit olduğunu savunan fikrin kabul edilebilir olmadığını, çünkü bir çok metnin karmaşık ve karma özellikler taşıdığını öne sürer. Bu anlamda bir iş mülakatı ile bir ailenin akşam yemeği sohbetini karşılaştırır. Ona göre sadece bazı türler basmakalıp ve katı yapılara sahiptirler. Bu doğrultuda bir türü sadece basamakları olan metinler olarak düşünmek yanlıştır. Fairclough türü “belirli bir toplumsal aktivite ile bağlantılı, toplumsal olarak onaylanmış dil kullanımı“ diye tanımlar. Tür, sadece basamakları olan bir metin değil, aynı zamanda, Hallyday’in (1978) terimleriyle, sosyal eylemlerin neyi simgelediğini ve ne anlama geldiğini yansıtan alan (field) özellikleri taşıyan (Van Leuwen, 1993), bakış açısı (voice), katılımcıları (participants), biçemi (style), metinselliği (sadece basamaklarla değil) ve metin-bağlam ilişkisini de yansıtan bir dil kullanımındır (Fairclough, 1995a s.13-14).

Dili bir toplumsal bir olgu olarak gören ve toplumsal ve kültürel ortamlarda dil kullanımını üzerine yoğunlaşan Fairclough, (1995a) eleştirel söylem çözümlemesi adı altında söyleme çok boyutlu yaklaşır. Fairclough dili ideolojinin ve güç çatışmalarının birincil ortamı olarak görür (2001). Van Dijk (1998) kimliği toplulukların toplumsal görünümünün temeli olarak ifade eder ve genel olarak toplumsal yapılarla söylem yapıları arasında toplumbilişsel bir ilişkiyi savunur. Metinlerin dış dünyayı ve toplumu sosyal kimliklerini ve sosyal ilişkilerini nasıl temsil ettiklerini araştırır. Bir toplumsal grup tarafından paylaşılan ideoloji, bireylerin konuşmalarını ve yarattıkları metinleri etkilemektedir (Van Dijk 1998, s.13).

İdeolojinin söylem aracılığıyla yansıtılması söylemin olduğu bağlam ile yakından ilişkilidir. İdeoloji belirli bir bağlam içerisinde üç boyutla ilgili olabilir. İlk olarak, bir sözün kendinden önceki sözcelerle ilişkisi çerçevesinde bir konuşmacının diğer

konuşmacının sözcüsüne tepki olarak ürettiği olumlu ya da olumsuz sözcü ideolojik boyut taşır. İkinci olarak, belli sözcüyü üretenin kültürel, ekonomik, etnik, politik ve dinsel konumu ile söylemin taşıdığı ideolojinin niteliği bağlantılıdır. Üçüncü olarak, söylemi oluşturan sözcülerin içerdiği örtük veya açık göndermeler ideolojik anlam taşır. Bu göndermeler bireyin diğer bireylerden ya da toplumdan etkilenme biçiminin veya bilinçli yada bilinçsiz benimsemiş olduğu değerleri gösterir (Wodak ve diğ., 1999; Büyükkantarcioglu, 2001).

Veri ve Yöntem

Bu çalışmanın veri tabanını farklı ortamlarda kayıta alınmış üç saatlik 15 adet kahve falı söylemi oluşturmaktadır. Türk toplumunda özellikle kadınlar arasında yaygın olarak bakılan kahve falı öncelikle tür çözümlemesi çerçevesinde incelenmiştir. Swales (1990), Bhatia (1993) ve Thompson (2002) dan esinlenerek kahve falı söylemi;

- i. Sosyo-kültürel bağlam (Socio-cultural context)
- ii. İletişimsel amaç (Rhetorical objective)
- iii. Temel yapısal aşamalar (Rhetorical structure: Staging)
- iv. Dilsel, Biçimsel ve Dilbilgisel Özellikler (Linguistic, Stylistic ve Grammatical Features) yönünden incelenmiş ve betimlenmiştir.

Kahve falı söyleminin oluştuğu bağlam incelendiğinde bu eylemin gelecekte haber verme işlevinin ötesinde, kimi ideolojik işlevleri de içerdiği görülmektedir. Bu fal söylemi içerisinde ideolojik boyutun da ele alınmasını gerektirmiştir. Verilerin toplanma ortamında, kahve içme eylemi ve fal bakma söylemi bir iletişim aracı olarak kullanılmakta ve kimi ideolojilere hizmet etmektedir.

İdeolojinin belirlenmesinde Fairclough'ın (2001, s. 89-116) aşağıda belirtilen ölçütleri esas alınmıştır. Fairclough bir söylem içerisinde ideolojiyi yansıtan sözcük ve sözdizimsel seviyede üç farklı anlamdan söz eder. Deneyimsel Değerler (Experiential values), İlişkisel Değerler (Relational values) ve Anlatım Değerleri (Expressive values). Deneyimsel değerler, metni üreten bireyin dış dünyayı nasıl algıladığını yansıtır. Sözcüklerin yinelenmesi, gereğinden fazla yinelenmesi, aynı anlam alanına ait sözcüklerin kullanılması, veya ideolojiyi gösteren eş anlamlı, zıt anlamlı ve alt anlamlı sözcüklerin kullanılması ile ilgilidir. Bu boyut söylemin içeriği, bireylerin bilgi, inanç ve değer yargıları doğrultusunda belirli bir ideolojinin olumlanması veya olumsuzlanmasını içerir.

İkinci aşamada sözcüklerin ilişkisel değerleri (relational values) ele alınmaktadır. Olumsuz, söylenmesi kaba, çirkin ya da sakıncalı görülen ifadelerin, kavramların, konuların başka sözcüklerle daha uygun biçimde anlatılması ve daha olumlu çağrışımlar yaratan sözcük kullanımı olarak tanımlanan örtmece (euphemism) ile ideoloji iletilebilir. Belirgin bir şekilde günlük dil ya da resmi dil kullanımı da ideolojik olabilir.

Üçüncü aşama sözcüklerin anlatım değerleri (expressive values) bir ideolojinin öncelediği ve olumlu olarak sunduğu kavramları anlatan sözcükleri içermektedir. Bu sözcükler metinde olumlu anlatım değerine sahipken, yine aynı ideolojinin olumsuz olarak sunduğu kavramlar genellikle olumsuz anlatım değerine sahip olarak sunulmaktadır.

İdeolojinin sözvarlığı içerisinde yansıtılmasının dördüncü aşaması ise eğretileme kullanımıyla kendini göstermektedir. Eğretileme (metaphor) birbirine benzememesine karşın yine de ortak bazı yönleri bulunan iki şeyin, birbirini andıracak bir biçimde karşılaştırılmasıdır (Özünü, 1997, s.92). Bu anlamda metin içinde yazar tarafından eğretilemeler de ideolojiyi onaylama ya da onaylamamayı göstermek şeklinde kullanılmaktadır (Fairclough, 2001; Karahan, Duman, Sarıbaş, 2001).

Sözdizimi kapsamında ise tümce ve sözcelerde süreç ve katılımcının ön plana çıkıp çıkmadığı, eyleyenin (agent) açıkça belirtilip belirtilmediği, eyleyenin saklanması ve ön plana çıkarılmaması ya da probleme sebep olanın ve sorumluluk taşıyanın ortaya çıkarılmaması, adillaştırmanın kullanılıp kullanılmadığı, tümcelerin etken veya edilgen olup olmaması, ve tümcelerin olumlu veya olumsuz olması ideolojik anlam taşıyabilmektedir (Fairclough, 2001).

Fairclough (2001) deneyimsel değerlerin söylemin içeriği ve kişinin bilgi ve inançları ile ilgili olduğunu, ilişkisel değerlerin metin yoluyla oluşturulan sosyal ilişkiler ile ilgili olduğunu ve son olarak da anlatım değerlerinin sosyal kimliklerle ilgili öznel değer yargıları olduğunu savunmaktadır.

Tür Çözümlemesi

Sosyo-kültürel Bağlam

Bu çalışmada kullanılan fal söylemleri bir işyerinde çalışan ve bir toplumsal ağ oluşturan kadınlar arasında gerçekleşmiştir. Dolayısıyla söylem sınırları çizilmiş bir toplumsal ilişkiler ağı içerisinde oluşmaktadır (Milroy, 1980). Kahve falı, bu anlamda toplumsal ağ (social network) oluşturmada ve sınırlarını çizmede kullanılmaktadır. Çünkü aynı sosyal topluluk içindekiler belirli bir samimiyeti paylaşmakta ve birbirlerinin fallarına sürekli bakmaktadırlar. Bu kişiler düzenli olarak iş ortamı içinde görüşmekte ve birbirlerinin özel yaşamlarına ait birtakım ayrıntıları bilmektedirler. Birbirlerinin yaşamına olan yakınlık fal söyleminin çeşitli aşamalarında ortaya çıkmaktadır. Fincan ve fincan tabağındaki sembol ve şekillerde genellikle karşı tarafın kendisine, ailesine ve onların yaşantılarına ve geleceklerine ait ipuçları aranmaktadır. Bu samimiyet fal bakan kişinin yorum sınırlarını genişletmekte ve tahmin gücünü artırmaktadır (Örnek 1-2).

Örnek 1

1. Çok desteğin var bu ara senin. Er desteği gibi. öyle güzel ki uzun boylu uzun boylu iki ayaklar dört
2. ayaklar at olmuş at başı olmuş Ne düşünyosan. Valla böyle bi at başı yürüyen emekleyen bir at
3. başı iki ayaklı bi adam ve ucunda bir ev var arkadaşım. Sanki ev yükseğe çıkmış bi çatı var. Yüksekte
4. sanki bir merdivenin ucunda bir ev olmuş iki ayak bir er desteği göreceksin. Ucunda erkek ayakkabısı
5. var. Bir potin. İçinde bir anahtar. Kilitle açılan bir anahtar bir asma kilit. Hane içinde çok güzel.
6. **Kimin başı bu eşinin başı olabilir mi kısa saçlı erkek başı** Gönünün içinde bi huzur baş var.
7. Bak, hızla kayan bi şeye karar vereceksin. Hane içinde. Telefon konuşmaları çok var bu ara. Bi
8. karar vereceğin bi süreç var. Bir şeyi topluyosun Şimdi bu kadar şimdi bu kadar diye. Yakın
9. zamanda hane içerisine akacak bi şeyi topluyosun. Hane içine akacak. Çok güzel.

Örnek 2

1. Arkası önu tertemiz ferah bir fal. Çünkü bulunacağı mekan güzel böyle tarihi bir mekan galiba
2. büyükçe mekan çünkü. altında kismetleri olan bir mekan. Onun adına sevindirici gelişmeler.
3. Büyükler biraz daha taşınacak ama sonrası ferah. özellikle üç tane güzel olayın içinde olacaksınız
4. yani Bu sizin etrafınızda insanların bulunduğu az önce bahsettiğimiz . Bi ara bi içsel yolculuğunuz
5. olacak Kalbinize giden bi yol var çünkü. Bi durup bi kendinize döneceksiniz. İki olayın arasında
6. olacak bu güzel tertemiz bir balık kismet bu kismete bir erkek ön ayak olacak. Yanında bir bayan
7. var. Bir kız arkadaşı ve gönüldaşı olabilir. Ama bir özel ilişki değil .Bir dost ya da sırdaş gibi.
8. onunla beraber çok eskilerden bir olayı paylaşacak. İkisi beraber. Ama siz bi şekilde tanık olacaksınız.
9. Bu eskilerden gelen bi anı olabilir. Yakın geleceği çok aydınlık ferah. Böyle bir dağlık bir mekan
10. ama yeşilin de bol bulunduğu bir yerde bir insanlarla bir birliktelik var. Dağa bakacaksınız. Yada böyle
11. bu kadar çok şeyi geçirmiş diye eskiden yaşanmış bir anı sinsilesini konuşacağınız bir ortamda
12. büyük bi ihtimalle. **Eşiniz galiba, bir erkek, başka birinin elinde n'apıcak, ya sırtını hani**
13. **sıvazlıcak o insanın ona destek verecek manevi destek bu anlamda kendinden daha genç**
14. **birine eliyle ona destek verecek onu böyle eliyle onu himaye edecek başka bir genç.** Bu
15. bağlamda kendini çok güvende hissedecek. Heralde ki temiz ve aydınlık bir geleceği var. Siz
16. bunlara tanık oluyosunuz bi şekilde. Çok güzel bi ağaç motifi çıkmış. Hani vardır ya çam türü ama
17. yelpaze gibi geniş geniştir yaprakları geniş bir gövdesi vardır. Yapacağınız bir işin ya da
18. yaptıklarınız sonucunda ortaya çıkan bir işin kuvvetli güçlü bir göstergesi olarak yorumluyoruz
19. bunu. Böyle arkanıza dayanacaksınız. Yaptıklarınızdan memnun olacaksınız. Bu duygu yani bu
20. sizi rahatlatacak.

Kahve Falının İletişimsel Amaçları

Kahve falının görünürdeki iletişimsel amacı falına bakılan kişinin yakın geleceğinden haber vermektir. Örneğin, bekarsa veya evlenecek kızı oğlu varsa evlenmenin ne zaman olacağı, yakın tarihli yolculuklar, çok beklediği gelişmeler, terfiler, mezuniyetler, kazanılacak burslar, sonucu beklenen sınavlar, olası ziyaretler, satın alınması düşünülen evler, arabalar, mülk, beklenen para, gönül meseleleri, ve her türlü kismet (para, şans, fırsat, iş) ortaya çıkan telve figürlerinin yardımı ile yorumlanmaktadır. Kişinin gelecekte karşılaşılabileceği muhtemel olayların sıralaması belirtilmektedir. Buna ek olarak falına bakılan kişinin halihazırdaki durumu, ruh hali ve sıkıntılarında da bahsedilmektedir.

Örnek 3

1. Şimdi yurt dışı olasılığı var hala. yollar çıkıyo. yollar çıkıyor. Dışarıya akan bir çift gözyaşı var.
2. Falınızın içinde de çıktı hem tabakta hem fincanda .Sizde nazar var hem tabakta hem fincanda. Bi
3. tane uzun yolunuz var Hatta iki tane birisi burayla İstanbul gibi Hemen elinize geçecek bir kısmetiniz
4. var balık şurda. Toparlanıp uçmaya hazırlanan biri... gelecek ya aşama aşama Ya siz ya başka biri
5. zihninde böyle çözemediği ya da netleştiremediği bi şey var. Kararmış. Önü arkası açık ama olay
6. onun zihninde çözülmemiş Çok güzel bir erkek çocuk yüzü çıkmış Güzel haber demek galiba
7. Hayırlı bir şey olsun. İki dileğiniz var bir tanesi çabuk olacak ama diğeri çabuk olacak gibi
8. görünmesine rağmen zaman alacak gibi.

Sözbilimsel Yapı (Temel Yapısal Aşamalar)

Yukarıda sözü edilen Avustralya Tür Okulu ve Fairclough'ın (1995a) yaklaşımı doğrultusunda her "tür" belirli ve katı bir yapısal düzene sahip olmak durumunda değildir. Her bir kahve falı söyleminde düzenli ve oturmuş bir söylem yapısı gözlenmemekle birlikte, bir kahve falı eylemi içerisinde tekrarlayan döngüler halinde oluşan ve hemen hemen tüm fal söylemlerinde görülen ortak adımlar aşağıdaki gibidir;

1. Adım : Kahve fincanı içinde görülen /algılanan bir sembol ya da imge
2. Adım : Bu imgenin anlamı: Kahve falında, genellikle, törensel ve geleneksel bağlamda her bir imgenin oturmuş ve yerleşmiş bir anlamı mevcuttur, ancak eğer bu anlam önceden yerleşmiş değilse veya yoksa bu anlamlandırma fala bakan kişinin yorumuna kalmıştır.
3. Adım: Görülen imgenin falına bakılan kişinin yaşantısı ve diğer imgelerle ilişkisi veya bu imgelerle kurgulanmış bir öykü

Fal söylemi içinde kimi zaman bu aşamalar üst üste tekrarlanmakta, bir sonraki adıma geçmek zaman almaktadır. Kimi zaman da üçüncü adım seçimlik bir adım olarak her döngü içinde açıklanmamaktadır (Örnek 4).

Örnek 4

Döngü 1

Adım 1: Bir şey de iki başlı olmuşsun Kafanda iki baş taşıyosun.

Adım 2: Bi tarafın bi şey diyo diğeri tarafın bi şey diyo. Öyle de bişey ki biriyle biri arasında geçiş var.

Adım 3: Bu iki şey de ikisi arasında bir bağlantı var. Bu falının önemli bir kısmını tutmuş ve kafanda bi iki başlılık kararlılık var. Nedir bilemiyorum onu artık sen yor. Ama çevresi ikisinin de temiz. Hatta bi tarafı, bi ucunun şöyle desem, hani sağ taraf gibi, hani kökü zayıf gibi olan düşündüğün bir şeyin tepe kısmında sonraki kısmında gerçekten güzel gelişmeler var. O ikinci kararın. Önce zayıf gibi düşündüğün bi olasılık gerçekten çok olumluya gidecek.

Döngü 2

Adım 1: Onun arkasında mesela bir şey leylek, eee leylek demeyim de , bir kuş çırpınması var. Sanki onun arkasında bişeyleri uçuracaksın.

Adım 2: Arkasından bir şeyler geçecek ama iyi şeyler. Böyle kuş uçuşması kanat çırpma, kutlama gibi görüyorum. Kutlama var. Bi oluşum için kuş., kuşun ağzında bi haber var.

Adım 3: Onun uzantısında böylece hayırlı işler var.

Döngü 3

Adım 1. Böyle hani şey, hindistan cevizi gibi bir şeyler çıkmış. Hindistan cevzinin kapağı açık gibi bi şey çıkmış o kadar özlü bi şey.

Adım 2. Yani senin için derin olan anlamlı olan hani Hindistan cevizi çok bulunan bi şey değildir. Bu falında çıkmış. Açık. Hani açılıp da suyu akmaya başlar ya öyle bi şey. Hani böyle artık verimin alacağın bir şey.

Adım 3. Kapağını açmışsın verimini alacaksın. Bir hindistan cevizi ve arkasında sensin. Onun sahibi gibi, arkasında durup, onun verimin izleyen birisin. Hani sanki bu benim ürünüm ve bununla ilgili gelişimi izliyorum gibi. Tepeden onun seyrini izliyorsun. Öyle ki Sanki mum içerisinde bekliyorsun gibi onun gelişimi.

Döngü 4

Adım 1. İki tane çok açık yolun var. Sanki böyle şey. Çok yakın çok açık

Adım 2. Böyle pat diye gideceksin. Çok temiz. Birinci yolun çok yakın. Belki birisine gideceksin. Arkasında öbürüsü haberi gelecek. Çok huzurla gidip huzurla döneceksin. Çok net gideceksin.

Döngü 5

Adım 1. Aaa Çok güzel güneşin doğmuş baksana.

Adım 2. Şöyle diyim. Bir şeyle bağlantı kuruyosun. Bi bağlantı da bi planın var. O planı uzakta gibi düşündüğün bi plan. Uzak değil. O planladığın şey çok yakında ve çok aydınlık. Güneş gibi doğmuş ama sen onu daha fark etmiyosun. Çevresi karanlık gibi geliyo Yapmam gereken bir şeyler var diye düşünüyorsun. Çok ortada ve çok öz. O kadar aydınlık aydınlığı şimdiden görünüyo.

Adım 3. Onunla bağlantılı bir iş için yola çıkıyorsun. Yani, Ne biliyim. Bir şeye başlamak olabilir. Yolun yarısında bi yerden destek göreceksin. Böyle giderken yolun bi şekilde farklı bi yöne ve çok ferah bi yöne gidecek. Bu destek para desteği değil. Ama acayip güçlü bi şey.

Döngü 6

Adım 1. Mesela şeye benzetiyorum. İnek başı gibi boğa başı gibi yolun ortasında seni.

Adım 2. Kesin destek yolun ortasında seni bu tarafa çeviriyö.

Adım 3. Planında bir azcık sapma (olacak) Ama ondan sonra ki yolun o kadar açık ki. Her üç adım da bir kısmetin var. Toparlanmış üç adım da bir kısmet Tamamen yola dönük kısmetler. Hani böyle şey Çok uğraşmadan bu iş nedeniyle sana gelecek. Biraz sonra bi daha öbürü Biraz sonra bi daha öbürü Biraz sonra bi daha öbürü ve sonuna kadar çok açık bi yol yol Karamsar olduğun bi konu. Hiç karamsar olma arkası tertemiz.

Fal Söylemi İçerisinde Gözlenen Dilsel, Biçimsel Ve Dilbilgisel Özellikler

- Sözdizimsel yapıların ortak dilsel görünümü ile ilgili olarak fal söylemi içinde gelecekte haber verme işlevi ile doğru orantılı olarak tümcelerde gelecek zaman kullanımı ön plana çıkmaktadır. Daha çok bir durumu betimleme çabası gözlenmektedir.
- Etken yapılar edilgen yapılardan daha sık kullanılmaktadır (Etken yapı sıklığı: %95).
- Tümceler dilbilgisel olarak olumludur (Olumlu tümce sıklığı: %98)
- Biçem açısından günlük dil kullanımı içinde sesletim ve dilbilgisi hataları sıklıkla gözlenmektedir. Kurgusuz ve kendiliğinden ortaya çıktığından, “Eee”, “şey”, “yani” “hani”, “yani, ne biliyim”, şey nası diyim gibi dolgu sözcüklerin kullanımı oldukça sık görülmektedir.

- Konuşma dilinin doğal örgüsü gereği bir çok devrik tümce kullanımı ve eksilti tümceleri de içermektedir.
- Kullanılan kipler genellikle bildirme kipleridir. Bunun sebebi kahve falı söyleminin görünürdeki amacı gereği gelecekte haber “bildirme” işlevine hizmet etmektedir.

Kahve Falı ve İdeoloji: Çözümleme

Söz Varlığının Deneyimsel Değerleri

Söz varlığı açısından fal bağlamının gerektirdiği ve hemen her fırsatta tekrar edilen sözcük ve sözcük öbekleri söylem üreticilerinin dış dünyayı algılama şeklini ya da ideolojilerini yansıtmaktadır. Metinlerdeki sözcük seçimi açısından sözcük sıklıklarına bakıldığında, kahve falına bakan kişilerin, güzel (53 kez), “haber” (20 kez), temiz (18 kez), “hane” (17 kez), “kısmet” (17 kez), “para”(17 kez), aydınlık (14 kez) “ferah” (10 kez), destek (9 kez) sözcüklerini kullandıkları görülmektedir. Kısmet, para, yol, haber, hane, destek kavramları “güzel”, “temiz”, “ferah” ve “aydınlık” sıfatları ile nitelenmektedir. Bu sözcüklerin kullanımı ile birlikte “Hanene ay/güneş doğmuş” “ay doğmuş yüreğine” ve “göz aydınların var” “sevinç gözyaşın var”, “birkaç damla temiz gözyaşın var”, “gözyaşların dışarıya akıyor” gibi bağlama özel kalıplaşmış dilsel biçimler de kullanılmaktadır. Olumlu anlamlı sözcük ve sözcük öbekleri kullanılmaktadır. Örneğin, gözyaşı hep hanenin dışına akmaktadır. Gözyaşının olumsuz etkisi “temiz” veya “ferah” sözcükleriyle yumuşatılmakta ve sevinç gözyaşı müjdesi verilmektedir. Üretilen söylemde olumsuzluk yansıtan sözcüklere hemen hemen hiç rastlanmamaktadır.

Söz Varlığının İlişkisel Değerleri

Statü, saygınlık, arkadaşlık, cinsiyet, samimiyet gibi kimi toplumsal ögeler ve bireylerarası ilişkiler gözetilerek başvurulabilecek örtük ifadeler genellikle kötü, nahos ve acı olayları daha yumuşak ifadelerle anlatma yoludur. Örtmece ile daha olumlu çağrışımlar yaratan sözcükler kullanılır (Günay, 2000). Ancak, fal söylemi içerisinde bireylerin gelecekte korkmasına neden olacak ölüm, kaza, para kaybı, iş kaybı gibi gelecekte olabilecek hiçbir kötü olaydan söz edilmemekte veya örtük anlatım kullanılarak ya da sezdirimler yoluyla hiçbir olumsuz ileti sunulmamaktadır. Örtük dil kullanımının olumsuz sezdirimlere neden olmasından mümkün olduğunca kaçınılmaktadır. Eee”, “şey”, “yani” “hani”, “yani, ne biliyim”, şey nası diyim, gibi dolgu sözcüklerin kullanımı ile ya da eksiltili tümcelerin kullanımı ile kazara ortaya çıkan belirsizlikler genellikle “temiz” “ferah” “aydınlık” sözcükleri ile olumlu iletilere yönlendirilmektedir. Bu da bireylerarası ilişkileri beslemektedir.

Örnek 5

1. **Bir şey sıkılmışsın ama bu sıkıntıyı çok güzel ve aydınlık bir şekilde atıcaksın. Gerçekten böyle, şey, eeeee önce sanki böyle izi kalcakmış gibi ama ondan sonra ışıl ışıl aydınlanacak.**
2. T harfli biri var. Bu T harfi böyle nasıl diyim bunu önünde böyle kabahat işlemiş biri var. Özür diliyo gibi mağduriyetini belirtiy o T harfli kişinin karşısında. Haneye yakın biri.
3. Allah mı yazıyo eski Türkçe de ki gibi. (Kapanmanız gerekiyo.) Türbanınızı hazırlayan Bir kere haneye toplu paranız geliyo. Yanı ucundan birinde bir bağlantısı var çözüldüğü anda haneye giriyo.
4. Böyle bir toplu para Havale kağıdı posta çeki ile de gelebilir. Ondan sonra böyle hani sanki nasıl diyim eski Türkçe olarak gibi birisi böyle ulaşmak istediği bir yürek var. Birini gönlüne girmeye çalışıyo. Bu nasıl diyim Sanki biyerlerden ayağını sürüyerek iz bırakarak gelmiş biyerlerden böyle yüksekte olana bir yüreğe girmeye çalışıyo. Bir şey üreyecek. Bir tavuk çıkmış ve bu tavuk kuluçkaya yatmış sanki (doğuramayacağını biliyorum ama) bu başka bir şey. Anahtar var. Ama bu anahtar saatlerin zemberek anahtarı gibi bişeyi kurucaksın zaman kurucaksın Kurduktan sonra 1 2 3 aşama
5. sanki böyle daha düzgün stabil çok kolay geçecek. Bu üç aşama belki bir üç yıl uzun bir zaman
6. dilimi .Bunu arkasındaki yol durağan geçen aşamadan sonra dik bir süreç var. dik süreci aştıktan
7. sonra işin ehli keyf kısmı var sanki böyle palmyelerin altında dinleceksin. Önümüzdeki yaşamın
8. o zamanı kurduktan sonra üç aşamada gerçekleşecek. **Bir düzgün ve dingin bir süreç, ondan**
9. **sonra meşakkatli iki tane halledilmesi gereken işin olduğu bir dönem, ondan sonra palmyeli**
10. **dönem keyif dönemi. baksana palmyeye hakaten palmyenin altına giriyosunuz. Kafanın**
11. **içinde şeyler zorlu işler olsa da kafanı meşgul eden karamsarlığa iten zihinin aydınlığa dönük**
12. **her zaman umuda aydınlığa bakıyosun. O aydınlığa bakışın sayesinde kafandaki bu çok**
13. **problemler halloluyo.** Dileğinde çabukça bir süreçte gerçekleşecek.

Söz Varlığının Anlatım Değerleri

Anlatımı güçlendiren ve ideolojik görüntü sunan bir çok unsur içerisinde Fairclough (2001)'un önerdiği eğretileme (metaphor) fal söylemi içerisinde sıklıkla kullanılmaktadır. Eğretilemeler “Sözcüklerin ya da sözcük öbeklerinin ölçünlü , sıradan, birebir anlamlarından yapılan her sapma (Akbayır, 2003, s.255) veya birbirine aslında benzemeyen iki nesnenin karşılaştırılması ve birbirine benzetilmesi olarak tanımlanabilirler (Abrams, 1999).

Kahve tavelerinin göstergesel boyutta bir nesne, bir hayvan veya bir insana benzetilmesinden sonra, fala bakan birey, onlara düz anlamlarının ötesinde her zaman olumlu bir anlam yüklemektedir. Bu da sıklıkla hayvan figürlerinin, çoğunlukla kısımet, para, ve iyi haber gibi olumlu kavramlarla bağdaştırılması ile gerçekleştirilmektedir. Bütüncü içerisinde tespit edilen “kısımet” kavramı ile birleştirilen hayvan figürleri “kuş”, “balık”, “inek”, “at” “boğa”, “tavuk”, “leylek” dir. Taç veya taçlanma yüksek bir mevki sahibi olma anlamında kullanılmıştır. Ayrıca “ağaç motifi”, “deniz kızı”, “hindistan cevizi”nin yine “kısımet”; “çürük diş çektirmenin” “bir deritten kurtulmak”, “inek başının” “destek”; “palmye” nin “refah”; “rahatlık” olarak alındığı kişiye özel yorumlarda görülmektedir. Kısaca, eğretileme unsuru, sadece olumlu duyguların uyandırılmasına hizmet etmektedir.

Eğretilemenin bir başka boyutu olan **düzdeğişmece (metonymy)** de fal söyleminde sıkça olumlu yönde kullanılmaktadır. Bir sözcüğün benzetme amacı güdülmeden, anlamca ilgili olduğu başka bir sözcük ya da söz yerine kullanılması (Akbayır, 2003, s.255) ya da gerçekten söylenmek istenen bir sözcük yerine onu andıran ya da niteleyen bir sözcüğün kullanılması (Özünlü, 1997 s. 231) olarak tanımlanabilen düzdeğişmece anlam ilişkileri, içsellik-dışsallık, parça-bütün, neden-sonuç, soyutluk-somutluk, eşya-insan ilişkilerini içermektedir. Fal söylemi içinde ortaya çıkan örnekler aşağıdaki gibidir:

- “anahtar” (parça) ev satın alma ihtimalini (bütün);
- “kilit (parça) satın alınacak evi; (bütün)
- “potin” (eşya) er (erkek) desteğini; (insan)
- “taç” (parça) iktidar ve ya mevkii (bütün) anlatmak için kullanılmaktadır.

Sözdizimi

Sözdizimsel Yapıların Deneyimsel Değerleri (İçerik, inanç ve bilgiye ilişkin değer yargıları): İzleksel Yapı

Fal söyleminde ortak içerik kahve fincanı içinde görünen şekilleri falına bakılan kişinin yaşantısı ve geleceği ile bağdaştırma çabasıdır. Bu çaba içinde, kısmet, para, mutluluk yol, haber, hane, destek başlıkları öne çıkmaktadır. Hane bu bağlamda yuva, ev, anlamında kullanılmaktadır. Geleceğe ilişkin söylem bu kavramlar üzerine oturtulmuş görünmektedir. Fal söyleminin izleksel yapısı, tümcelerin teker teker hangi üst kavramla ilişkili olduğunun ortaya çıkarılması ile gerçekleşmiştir (Berg, 1998; Wodak ve diğ., 1999; Büyükkantarçoğlu, 2001). Daha sonra bu veri içerisinde ortaya çıkan üst kavramlara söylemi üreten bireyin tutumu olumlu ya da olumsuz olarak değerlendirilmiştir. Fala bakan bireylerin hepsinin bu kavramlara tutumunun olumlu olduğu gözlenmiştir.

Üretilen fal söylemleri eyleyenin (agent) belirli olduğu, aktif katılımcıların (participant) öne çıktığı bir süreç içinde oluşmaktadır. Tümceler çoğunlukla etken ve olumludur. Fala bakan kişiler olumlu düşüncelerini, geleceğe yönelik tahminlerini veya yaşama dair inanmak istedikleri güzellikleri çekinmeden açık bir şekilde ifade etmektedirler.

Sözdizimsel Yapıların İlişkisel Değerleri (Sosyal ilişkilerle ilgili değer yargıları)

Kahve falı sosyal ilişkileri oluşturma, düzenleme ve devam ettirme açısından önemli bir işleve sahiptir. Bütüncü içinde üretilen olumlu söylem ve sürekli ifade edilen iyi niyetler “ben senin için iyi şeyler düşünüyorum” demenin farklı bir yoludur.

Örnek 6

1. Bi kere içiniz biraz sıkılmış. Haneyle ilgili bi sıkıntı yapmışsınız bi konuyu.ama hanenize nasıl
2. söyleyim Kocaman bi kurt çıkmış ve kurt acayip uğuluyo. Çok büyük bi haber güçlü bi haber
3. alacaksınız. **Kurt sıkıntılarımızla da alakalı olabilir. Bu büyük haberle sıkıntılarımız dağılacak**

4. Şapkalı bir erkek çıkmış bu şapkalı erkeğin önünde de siz duruyorsunuz. Şu şey şapkalardan
5. fötr şapkalardan şu mafya takar ya. Mevkisi yüksek bi insan olabilir. Böyle bir insanla bi yerde
6. görüşmeniz olacak daha henüz iki vadesi var. Elinde bi kağıt var Bu insanda Y harfi çıkmış. Güzel
7. bi tavus kuşu çıkmış Çok güzel bi kısmet var. Arkasından bir kapı açılacak. Kapının üzerinde C
8. yada Ç harfi amblem gibi durm kapının üzerinde. Kapının önünde duruyosunuz ama adım atarken
9. düşüneceksiniz. Bi erkek var arkanızda sanki erkek istemi yo da gitme diyo ayağınız kapıda
10. kalmış. O kapıdan **geçerseniz çok hayırlı çok ferah çıkmış. Kapıdan girenseniz çok hayırlı**
11. **tertemiz çıkmış.** Eşiniz arkada bırakmışsınız yönünüz kapıya sonra bu şapkalı adamda kapının
12. arkasında. Sanki bu kapı olayı bu şapkalı adamla görüşüyorsunuz sonra bu kapı olayı ama
13. arkanızdaki insan öyle **İki tane güzel sevinç gözyaşımız var.** Bi tane sizinle tamamen alakalı ilgili
14. Biri de dışardan yani sizin hane değil de akrabanız olabilir. Böyle peş peşe haber alıcaksınız
15. ikisinde de **sevinç gözyaşımız var.** Hanenizde o kadar güzel bir şey çıkmış ki kocaman bi böyle bi
16. bir daire çıkmış ve tamamlanmasına çok az kalmış uzun süredir sanki düşünülüp de olmasını
17. istediğiniz bi şey ucunda bi fiyongu çıkmış ama henüz birleşmemiş böyle bi olayının tamamen
18. birleşecek 17 rakamı çıkmış yani ayın 17 si 17 hafta sonra **17 gün sonra böyle hayırlı bi şey**
19. **oluşacak. Haneniz tertemiz. Dileğiniz de güzel bi şekilde gerçekleşecek**

Sosyal ilişkilerin ortaya konmasında sen veya siz adının kullanılması fal söyleminin doğası gereği son derece sık ve belirleyicidir. Sen/siz adının kullanımının sıklığı falına bakılan bireyi söylemin merkezi haline getirmekte ve yaşamının, isteklerinin, dileklerinin önemli olduğu vurgulanmaktadır. Hitap edilen bireye dair sen veya siz kullanımını sözdizimsel seviyede sosyal ilişkileri açığa çıkarmakta ve kimi olumlu duygular karşı tarafa iletilmektedir.

- Bunların üstünü örtmüşsün rahathıyacaksın.
- Dinamik birisi fırladığı gibi gelecek çok mutlu olacaksın.
- İçin kararlı ama açılacak bak ve sanki bir yazıyla açılacak bir yazı alacaksın ya da okuyacaksın.
- Fikrin değişecek ve **içine** ferahlık gelecek.
- Üç tane tel ilen sanki haber gelecek üçüne de sevineceksin.
- 17 gün sonra böyle hayırlı bi şey oluşacak. **Haneniz tertemiz. Dileğiniz de güzel** bi şekilde gerçekleşecek

Sözdizimsel Yapıların Anlatım Değerleri (Sosyal kimliklerle ilgili öznel değer yargıları)

Öncelikle, fal söylemi içinde falın hizmet ettiği amaç gelecekte haber vermek olduğundan, gelecekteki olası olumlu gelişmeler gelecek zaman kullanımı ve bildirme kipi ile anlatılmış ve bu anlamda fal söylemi **gelecekte haber verme** işlevini yerine getirmiştir.

Örnek 7

1. Size tepeden gelme bir iş var. Ama bu iş keyifli bir iş. Bi de şaşıracaksınız ama keyifle yapılacak
2. bir iş tepeden gelecek lay lay lom. Bu taraftan bakarsanız içiniz sıkın. Sizin eteğinizden tutan bir

3. ileri var. Yardım isteyen birileri. Sizden yardımcı olacak birileri var. Sizin yardıma ihtiyacınız
4. varken başka birisi sizden yardım istiyo. Bi **tane böyle bi kalp meselesi var yakında onunla ilgili**
5. **aydınlık güzel haberler var.** Bu aralar iyi şeylerde bazı şeyleri bastıracağız bastırıp kenarda
6. bırakacaksınız. **Onun dışında her şey açık aydınlık ve güzel.**

Örnek 8

1. İçin bi hop edicek. Valla üç telefon konuşman var. Bu konuşmaların biri parayla ilgili. Yani para
2. konuşulacak. Ben bunu sana daha önce de söyledim Bu farklı bi para büyükçe bi para. Bi şey yani
3. iki kişi var karşılıklı birinin poposu dışarı çıkık gibi. Sanki bir erkek gibi. Bir de karşısında göbekli
4. bi kadın var. **Bunlar sizsiniz gerçi tipleri benzemiyo ama. Ev işinin olacak aranızda iki kişi**
5. **arasında ev çıkmış.** Ve şey nası diyim, Sevgiyle oluşturacak bir ev. Direğinde de kismetini var.
6. Elektrik direğine kuş konmuş. Vallahi çok güzel. Bi kişiyi böyle silkeleyecek. Arkandan dumanlar
7. çıkıyo. Böyle alt tarafından silkeleyeceksin altından ateşler çıkıyo. Bunun dışında bir kişiyi
8. kurtarıyosun. **Bu Emre'nin işi hallolacak, inşallah. Yani şey böyle düşerken iki elinle yakalıyosun.**
9. Fal hep ikili ikili çıkmış. İkili ilişkiler halinde. Bir T harfli bi şey var. Ayıramıyorum. Büyük bir
10. çınar gövdesi gibi. Bir de ağaçlar var. Yeni oluşumlar, yeni düşünceler, yeni fikirler, ortaya çıkacak.
11. Planlamaya çalıştığın yolun var. Düşünce aşamasında. Planladığın şeylerle de bağlantılı. Eğer
12. gerçekleşirse çok ferah aydınlık. Hane Çok temiz. Bir sevinç gözyaşın var Küçük.Hatta iki tane
13. birbirinde farklı zamanlarda gelecek. İki tane göz aydını haberlerin var.

Örnek 9

1. Şurda bişey gördüm önce onu söyleyim. Şimdi yuva ile ilgili bi baskı yuvada bi konuda bi baskı
2. hissediyosunuz. Çünkü birisi çıkmış böyle eliyle sizi itekliyo. Bi şeye zorluyo sizde arkınıza öyle
3. bir şey almışsınız ki yani yıkılmamak için bi direniş var ama önünüzdeki kişi çok fazla güçlü bir
4. insan. Yani her şeyiyle bütün endamıyla durmuş bi insan bu nedir bilmiyorum ama yuvada olan bir
5. şey bu. Ve siz böyle bi çıkış noktası arıyorsunuz ve onun kafasının içinden geçmeyen bir şey
6. keşfedip ordan çıkış bulacaksınız. Yani hiç tahmin etmediği bi noktadan konuya girip ordan bir
7. çıkış noktası bulacaksınız. Yalnız size dışardan size bir destek gelecek. Bu durumu birisi olabilir.
8. Yakınınız aile büyüğünüz olabilir. Ama o şu anda hiçbi şekilde harekete geçmemiş Sadece sizin o
9. sıkıştığımız süreci gözlemliyo ve çok böyle artık hani çıkmazda kaldığımız bi noktada bi müdahalesi
10. olacak. Öyle söyleyim. Çünkü arkasında size vermek istediği bir şey saklıyo. Verecek. Yani sadece
11. ordan sizin kendi gücünüzle çıkış bulmanızı bekliyo Ama sizin bi yardıma ihtiyacınız olacak yani
12. bu konuda. Öyle bir durum var. Ama bunu arkası çok temiz bi olay. Bu baskıdan dolayı çok
13. bunalmışsınız ve arkasında gerçekleşen güzelliklerin farkında değilsiniz. Eğer bu işten sıyrılırsanız
14. başka bi konuda çok güzel bi gelişme olacak farklı bir konu bu olayla ilgili değil. Siz iki aşamalı
15. bir işin ilk aşamasını geçmişsiniz ikinci aşaması için biraz zaman lazım. Ama bu zaman içerisinde
16. de önünüzü görmediğiniz için bi sıkıntıya düşmüşsünüz ve bununla ilgili de size sunulacak bir şey
17. olacak ve çok güzel tertemiz. Ve en tepede sizin baktığımız noktada önünüz apaçık apaydınlık o
18. kadar güzel ki üzerinde o kadar güzel konuşmalar olacak ki ama apaydınlık bişey sadece zamana
19. ihtiyacınız var. Ama sabırsızca bekleyiş İki aşamalı bi şeymiş birinci aşamayı geçmişsiniz ikinci
20. aşama da durmuş Onunla ilgili bi zaman lazım. Ve ben bir beş rakamı görüyorum. Belki o vakit
21. beşdir bilmiyorum. Bu olduktan sonra önünüzde bir çiçek açacak kendiniz o kadar iyi
22. hissedeceksiniz İki insanı bu nedir anlayamadım. Şöyle yan yana koyup önünüze alacaksınız. Bu
23. iki insan hem yan yana olacaklar hem önünüzde olacaklar.Sizin direkt muhatap olacağımız iki kişi
24. olacak çok net bi şekilde çıkmış. Bu konu neyse artık çok kismetli bişey. Çünkü yunus balığı
25. çıkmış. Çok güzel bir şey ve o kadar güzel ki şöyle çiçek ekersiniz ya şöyle serpiştire serpiştire
26. toprağa atarsınız sonra ordan büyür ya siz bu olaylarda sonra bi şeye temel atacaksınız ve önünüzde
27. büyüyüp gidecek. Çok güzel çıkmış. Bi konuda böyle bi denizinde bozulma olmuş terazini

28. dengeye gelmesi için bu dediğim şeyleri atlatmış olmanız gerekiyo. Ankara dışından bi geleniniz
29. olacak ama bi kaç günlüğüne bi kalabalık olacak ama uzun süreli bi kalış değil. İçiniz biraz sıkılmış
30. ama merak etmeyin çok güzel sonu. Burada (fincan tabağı) o otorite gene çıktı. Çok ihtişamlı
31. durmuş önünüzde Oluru yok gibi çıkmış önünüzde dimdik durmuş. Erkek olarak çıkmış görüyo-
32. rum. Bi sürpriz bi gelişmeyle bu işin içinden çıkacaksınız. Bi haber var bu haber var bu haber bek-
33. lenmedik planlanmış tasarlanmış değil ama dediğim gibi bir destek birinin desteği var. Böyle
34. içinize bi damla göz yaşı gitmiş küçücük küçücük laflar büyümüş büyümüş kocaman kocaman
35. olmuş ama onları bu haberle birlikte kafanızdan atıyorsunuz. Göz yaşınız da akıyo gidiyo.

Söylem içindeki ideoloji ve dil-ideoloji bağlantısı sadece sözdiziminin sınırları içinde değerlendirilmemiş, bağlamsal ve anlamsal boyutları ile de ele alınmıştır (Wodak ve diğ., 1999; Büyükkantarcioglu, 2001). Bu bağlamda, kahve falı söyleminde sözvarlığı ve sözdizimsel seviyede yansıtılan “olumluluk” ideolojisi ile ilgili olarak fal söyleminin gelecekte haber vermenin dışında kimi işlevler de üstlenmektedir. Öncelikle, sözel olarak açıkça ifade edilmese de ve fal söylemine yansımaya da kahve falı eyleminin kendisi bir kültürel eylem olarak bir birlik ve beraberlik oluşturma ve arkadaşlık/dostluk ilişkilerinin iyileştirilme stratejisi olarak algılanabilir. Bunun dışında, üretilen fal söyleminin olumlu ileti yansıtan yapısı içinde yukarıda yapılan çözümleme ile koşut olarak en çok göze çarpan ideolojik işlevleri iyi dilek ve temennilerini sunma ve olumlu iyileştirici etki yaratma (terapi) iletileridir.

İyi Dilek Ve Temennilerini Sunma

Kahve falı gerçek işlevi olan “gelecekte haber verme” nin yanı sıra iyi dilek ve temennilerin ifade edilmesini de içermektedir. Falına bakılan kişi ile ilgili her türlü iş, beklenti ve durumla ilgili iyi dilekler kahve falı yoluyla sunulmaktadır. Falına bakılan kişinin sosyal durumu; statüsü, yaşı, medeni durumu, çocuklarının durumu, mesleği, ve beklentileri değişik olduğundan farklı kişilere farklı dilekler iletilmektedir. Fala bakan kişinin, falına baktığı kişi ile aynı toplumsal ağ içinde olması nedeniyle, problemlerini, sıkıntılarını ve isteklerini bildiği kişinin istek, beklentileri ve gerçekleşmesini arzuladığı durumlar doğrultusunda dileklerini iletmektedir. Bu durum aşağıdaki örneklerde açıkça görülmektedir:

Örnek 10

1. G. Hanım kalbiniz ikiye ayrılmış İkisi de böyle kabartmışsınız Bi sıkıntı gibi bir şeyiniz var İki
2. tane de göz aydınınız var. Bu sıkıntınızla ilgili ondan tüm hareketli günler yaşayacaksınız. Çok
3. bunalacaksınız. Hareketli günler geçireceksiniz. Öyleki kendinizi bir korumaya alacaksınız böyle
4. bi evinize kendi dünyanıza kendinizi çekiyosunuz. Bir sürü laflarınız var O lafları torbaya koyup
5. bi kenara koyuyosunuz. Evde de yalnız kalyosunuz ama aklınız da da yine biri var. O nedenle inzi
6. vaya çekiliyorsunuz. Bu inzivadan sonra gine çok parlak aydınlık günleriniz geliyo. Siz böyle S
7. harfi mi 5 mi. Beş ise beşin kuyruğu inzivadan odanıza kadar geliyo. O yüzden de çıkıyorsunuz.
8. Beş vakitte edineceğiniz bir şeyler var. Tam çözemiyorum. Sağınız solunuz hep laf. Bir şeyiniz var
9. çürük diş gibi çekip atıyorsunuz. Sizin için önemli değil ama sizin için luzumlu olmayan sancı
10. getirio. **Sonra da kendinizi o kadar rahat ve hafif hissediyosunuz. Bir tacınız var .**
11. **Taçlanıyorsunuz.** Bol miktarda lafınız var. İlk defa bu kadar laf görüyorum Boncuk boncuk. olmuş

12. kabarcıklar. Çok yüksek bir tepede birisi oturuyo bunu siz çok önemsiyorsunuz bu tepeye çıkmasını
13. ama önemsedığınız kadar da sizi etkilemeyecek. **O zaman onun doğal gidişatı o zaten başarılı o**
14. **başarılı kendi doğal haliyle çıkacak. Ve bu erkek muhtemelen de oğlunuz. kendi yoluyla**
15. **çıkacak.** Elinde ayna süslenen biri var Süsleniyo. o **çıkacak ve bir bayrak diyecek. Ayna ken**
16. **dini görmektir aydınlıktır. Her şey temiz rahat pak.**

Örnek 11

1. İçin sıkılmış gibi. Yolun var. Şimdi bu yolun ağzında çok işleri var gibi yola varıldığı yerde çok iş
2. var. Böyle kafa karıştırıcı bir yol Bunu dışında, çok telaşeli biri var öyle bir şey ki kaçıyo mu bir
3. iş için koşturuyo mu koşarken ayaklarından bir şeyler devriliyo. elinin altında başka bi iş var. Yani
4. böyle eli ayağı her tarafı ayrı oynuyo çok bi telaşeli. Belki de elinde meşale olan bir kadın var çok
5. da vakur kafası da dik Böyle elini kaldırmış .Bu telaşeli iş belki de onun bu meşalesiyle ilgili.
6. Arkasında koşturanlar olacak belki de ona koşturanlar olacak bilemiyorum. EE Şey böyle bi anda
7. sırtını dayadığı bir şeyler var belki de vakurluğu da ondan kaynaklıyo.. Yaslanıyo Sırtını dayadığı
8. bir duvar var Güvencesi belki öyle bir şey ama bunun etrafında bu işi yapana kadar halledilmesi
9. gereken işler var. Yine (...) **Bir balık kız, bir deniz kızı var, o kadar güzel ki muhteşem. Ve**
10. **şey. Bu kızla bu meşaleden sonra, deniz kızı bir şeye oturacak masalarda ki şey koltuğuna,**
11. **saray sandalyelerine, tahta oturacak Çok güzel gerçekten çok güzel. Böyle ayağını**
12. **kuyruğunu uzatarak oturacak ve elinin üstünde de bir şeyleri atacak havaya oynayacak.**
13. Yani bu arada iki kişi çekişiyö. Birbirlerine kılıç sallıyolar kafa kafaya tokuşuyolar. Ama yok.
14. Yani kör döğüşü gibi bir döğüş. Sanki filmler olur du ya eskiden Cüneyt Arkın'ın filmlerin deki
15. gibi ya da horoz döğüşü gibi **Ama üstü ferah.** Girmişsiniz bir kuyunun içine döğüşüyorsunuz. Bi
16. anlamda bunların birikmesiyle böyle bir patlama olacak yanardağın lav püskürtmesi gibi hani
17. depremin enerji boşaltması gibi sen sağ ben selamet. **İki taraf da aydınlık . Ama yalnız bu deniz**
18. **kızı kesin Ö... (falına bakılan kişinin kızını adı) Gerçekten çok güzel bir sandalyenin**
19. **üstünde oturuyo. Gerçekten çok güzel**

Olumlu ve İyileştirici Etki Yaratma (Terapi) veya “Her şey güzel olacak” İletisi

Greenblatt (1979) çalışması ile doğru orantılı olarak kahve fal söylemi olumlu ve iyileştirici etki yaratma çabasını da içermektedir. Fal söylemi içinde sıklıkla gözlenen durum fala bakan kişinin “sıkıntıların var ancak sen bu sıkıntılardan kurtulacaksın” iletisidir. Fala bakan kişi falına bakılan kişiye karşı olumlu bir tutum içerisindedir. Belirtilen sıkıntılardan sonra çözümlerin olduğu olumlu yaklaşımlarla belirtilmektedir. Yine tavelerde çıkan rakamlar belirtilen “iyi” ve “olumlu” olayların veya haberin oluş/geliş vaktini, ortaya çıkan harflerde arzu edilen güzel olayları gerçekleştirecek kişilerin isimlerinin baş harflerini işaret etmektedir

Örnek 12

1. **Evin gayet ferah. Kafana taktığın bir şey yok.** (...) Fakat sanki bir piyano. Kuyruklu piyano.
2. Evin içinde. Kapağını aralamış. Şu anda kullanmıyosun çalışmıyo. Böyle tertemiz konmuş
3. kapağını açacaksın ve yıldırım gibi bir sürat bak sanki taburesiyle piyanist gelecek ne muhteşem
4. bir eser çalacak. Bu sizin evinizin içinde olacak. Çok güzel. Bi sürü şeyleri böyle aşağı yığmışsın
5. sanki sandığa kaldırmışsın evin içinde onları düşünmüyorsun artık. zaten dırı vırı şeyler çok da
6. önemli değil. **Bunların üstünü örtmüşsün rahatlyacaksın.** Burada da bak bak hanenin ışığında
7. birisi. Henüz ayağı bir yere bağlı ama diğer ayağını kuvvetle çekmiş hamle yapmış sanki depara

8. kalkmış gibi hızla gelecek. Bi koşu gelecek şurdan ayağımı kurtardığı anda haneye ulaşacak. Elinde
9. arkasında kocaman bir kase, bir meyve kasesi etrafında kuşlar haberler laf söz bir sürü şey var **bu**
10. **adamın ama dinamik birisi fırladığı gibi gelecek çok mutlu olacaksın.** Burada biraz kasvette
11. diyemeyeceğim ama bir iş yoğunluğu var bak ortada bi kadın elinde bir şey kaldırıp yükseltmek
12. istiyoy. Etrafındakiler yardımcı olmuyo ama o işi başarmasını istiyolar. Hepsi iyi niyetli etrafı kala-
13. balık. Ama tek başına bir şey başarmak istiyoy. Bi şey kaldırıyor bir insan da olabilir bir asa da ola-
14. bilir. Kaldırdığı şeyin başında böyle bir mum alevi yanıyo. Hayırlı bir şey. İki tane kismet tepede
15. sanki bunu yükseltip yerine yerleştirdiğinde bu kismetlerde tepeden aşağıya inecek. Üç tane şurda
16. bi tane şurda çok güzel kismetler var. **İçin kararmış ama açılacak bak** ve sanki bir yazıyla
17. açılacak bir yazı alacaksın ya da okuyacaksın. Fikrin değişecek ve içine ferahlık gelecek. Yine bura-
18. da bak yazlık evler gibi birbirine yakın yakın evler var görüyomusun. böyle bir seyahata gide-
19. ceksın ya da öyle bi yerden mal mülk sahibi olacaksın ya da öyle bi yerde **bir dostunuz var sizin-**
20. **le ilgili çok güzel şeyler düşünüyö.** Temiz bi gözyaşı içinden şöyle akıyo bile tomurcuk
21. **halinde gözünde kalıyo için temiz her şeye olumlu bakıyosun. Kenara atmışın hiç sıkıntı falan yok.**

Örnek 13

1.'cim çok rahatsın. Bakar mısın pırl pırl. **Hiç içinde bir sıkıntın da yok.** Önemli bir pro-
2. jende yok. Dingin bir dönemindesin. Hiç yani her şey senin iyi gidiyor. Ve yeni bişeye de adım
3. atmak istemiyosun. Adeta kendini bırakmışın salınma. Bir evin senin hanende değil ama yakınında
4. hayatını etkileyen bir evin çatısına adeta iki kişi çıkmış. Bunlar evlerinin üstünde çıkmışlar Burayı
5. bırakıp başka bir yere mi gitmek istiyolar. **Ama nasıl bir gidiş biliyormusun sanki evlerini bu**
6. **kentte bırakıp da bi başka kente bir başka ülkeye gitmek üzere çıkmışlar. Böyle bir yer**
7. **değiştirecek iki insan. Ama bunlar birlikte kardeş olabilir, karı koca ana evlat olabilir. Ama**
8. **önü arkası açık misler gibi yani tertemiz. Hiçbir engel yok.** Şu an ki durumları da çok iyi ama
9. bi karar alıp iş nedeniyle ya da işte keyif gidebilirler. Böyle bir niyetleri var. Sekiz rakamı
10. çıkmış. Tertemiz bir sekiz rakamı çıkmış ve bir telefon ahizesi kalkmış ve iki haber yolıcak sana
11. bu sekiz vakte kadar da olabilir. Sekiz gün sekiz saat. Yakın bir zaman. Bi de sanki salyangoz
12. kabuğundan çıkmış dışarıya. Öyle dışarıyı seyrediyor kabuğu da dört yapraklı yonca haline
13. dönmüş. Uğurlu bereketli bi şey. **Yani kabından çıktığın anda kaderini mi yakalıcaksın çok**
14. **kısmetli bi işe adım mı atacaksın.** Ama harekete geçmen gerekiyor sen ordan çıktığın anda
15. muradın olacak. Yol gelen giden hiçbişey yok. **Üç tane tel ilen sanki haber gelecek üçüne de**
16. **sevineceksin.** Birinin mutluluğunu duyacaksın. Birinin selamını alıcaksın ve **sevineceksin.** Onun
17. dışında da hiç bişey çıkmamış. Çok güzel göz **aydınlarm var** küçük küçük de **paraların var.**
18. Bunlar nasıl paralar biliyo musun senin asıl bir paran var da onun nemaları faizi gibi küçük artan
19. bir şey tertemiz bir göz yaşın var.

Örnek 14

1. Şekerim ördekbaşıyla bir balık bir şeyi paylaşıyorlar paylaşılan şey balık tarafına ağır gelmiş ikisi
2. de aslında memeli hayvan ikisi de çok güzel ama balık parsayı kapmış. Valla ondan sonracıma çok
3. bir çok görüşmen var. Yüreğinin ortasında bir konu baş gelecek yani netlik kazanacak bi konuya
4. tamam bu diyeceksin **ay doğmuş yüreğine.** Onun arkasında böyle bu ara bir yoğun ortamlarda ola-
5. caksın çok sık böyle bi mırnnnn bir telefon konuşması böyle çok ırrrrnnn bir şeyler anlatacaksın
6. dinleyeceksin **Ama hiçbirisi kötü değil hiçbirisi kötü değil sana seni ve performansını**
7. **yavaşlatmıyo.** Konuştukça konuşuyosun. Bu yeşilbaşı ördeğin arkasında bir kadınla bir erkek
8. karşı karşıya ağız ağıza vermiş Böyle nasıl bir kadın ve bir erkek bir kadın ve bir erkek ince ondan
9. **sonracıma bu ördek te boş bir ördek değil güzel bir şeyler kafasında olumlu şeyler getiriyor.**
10. Bak kafasında minik minik küçük kismetler oluşuyor. Şu bir adamcağız bir tepeye çıkmış başında
11. çıkmış sırtı başında şapkası. haneye sırtım dönmüş kasketli birisi düşünende olabilir. Karar veren

12. birisi düşünmüş yüksek bir tepeye oturmuş bakıyor değerlendirme yapıyor **ama güzel hoş**. Altında
13. bir kısmeti var. Bişeyi sürüklüyor. aslan gibi de gördüm. Efendime söyleyeyim. Bi de şurda bir fanus
14. içerisinde birini acayip koruyorsunuz. Yürüyen ve hareketli birisini bir fanus içine almış koru-
15. yorsunuz.(....) Ve bi şey su damlası gibi yani koruyacaksın ve bi süre sonra bitecek koruma.
16. Damlayacak yani .Bir su damlası. Taşiyosun. Damla Olgunlaşmış böyle. Pat diye düşecek gibi
17. böyle.. Ayyuka çıkacak. Düşecek sonra..Bu kadar.

Örnek 15

1. Sıkıntılı çıkmışsınız. Yani böyle arkadan bi açılma var ama. Üç kişiyi ilgilendiren bi mesele var
2. ama dördüncü kişi gelecek ve bu işe son noktayı koyacak ve gidecek. Ama doğru karar veriyor -
3. sanırım **çok güzel gelişmeler var arkasında , çok güzel bi hareketlenme var** Üç kişi aynı çatı
4. altında yalnız kafalar aynı yerde çıkmış. Bi parayla ilgili de sizin eliniz bi para çıkacak sanırım bu
5. büyüğe bi para. Aslında bu bayağı büyük bi para yarısı sizden çıkacak ama iyi bi şey için
6. çıkacak. Birisi var vermemek için bayağı direnecek, vermemek için direnecek ama verecek. Bu
7. parayla ilgili bir şey size bi kapı açacak. Bi de sizin iki tane , İki iki size bi konuda merdiven ola-
8. caklar yani basamak olacaklar. Sizin ulaşmak istediğiniz bir yer için size bir faydaları dokunacak.
9. Aslında, bunları siz istemiyeceksiniz ama onlar kendiler gelip o konuda merdiven olacak Sizden
10. ulaşmak istediğiniz istediğiniz yere çok kolay çok güzel bir şekilde ulaşıyorsunuz.Onlar öyle
11. önünüzde basamak gibi durunca siz zaten o ulaşmanız gereken yerin boyutuna geliyorsunuz. Hele
12. birisi yani hani o kadar içten söylüyo ki siz hayır demiceksiniz çok içten çok yakın birisi destek
13. olucak. Bi yolunuz çıkmış kısa bi yol ya günübürlük ya bi gecelik. Ordan gelince uzun bi yol için -
14. bi hazırlık yapıyorsunuz ama hemen gidemiceksiniz. **Uzaktan birinden çok güzel bi haber**
15. **geliyo.Çok sevindirici çok mutlu olacağınız bi haberle geliyo bu insan, kimse.** Ya da haberi
16. geliyo öyle diyim kendisi değil de haberi geliyo. Kafanızı karıştıran bi şeyler olmuş. Böyle su dal-
17. galanması olur ya. Su dalgalanıyo ama bu sıra dalgalanmalar biraz fazla etrafınız da çok fazla dal-
18. galanma var. Yakınlarınızla bi kalabalık var siz de bu kalabalığa dahil olacaksınız. Yada sizde de
19. olabilir bu kutlama Bu tören kutlama veya eğlence olabilir. Elini kaldırmış zafer işareti yapıyo.
20. Kendi kendine çok mutlu çok seviniyo.

Sonuç

Bu çalışmada kahve falı söylemi hem bir söylem türü, hem de ideolojik boyut taşıyan çok işlevli bir söylem olarak incelenmiştir. Sonuç olarak, kahve falı dilsel öğeler, seçilen sözcükler, kullanılan sözdizimsel yapılar, bağlama özel kalıplaşmış yapıları, içeriği ve söylem topluluğu açısından bir sözel söylem türü oluşturmaktadır.

Fal söyleminin iletişimsel amacı gelecekte haber vermektir. Bir sosyal ağ oluşturan bireylerin ilişkilerinin devamını sağlamakta ve birbirlerine olan olumlu duygularını ilettikleri bir araç görevi üstlenmektedir.

Her bir kahve falı söyleminde düzenli tanımlanabilen bir söylem yapısı gözlenmemekle birlikte, bir kahve falı eylemi içerisinde tekrarlayan döngüler halinde oluşan adımlar aşağıdaki gibi belirlenmiştir. Üçüncü adım seçimlik bir adım olabilmektedir. Kimi zaman bu aşamalar üst üste tekrarlanmakta bir sonra ki adıma geçmek zaman almaktadır:

1. Adım: Kahve fincanı içinde görülen /algılanan bir sembol ya da imge
2. Adım: Bu imgenin anlamı (Kahve falında, genellikle, törensel ve geleneksel bağlamda her bir imgenin yerleşmiş bir anlamı mevcuttur. Eğer mevcut değilse bu

anlamlandırma, fala bakan kişinin yaratıcılığına ve değerlendirmesine bırakılmaktadır.)

3. Adım: Görülen imgenin diğer imgelerle ilişkisi veya imgeler ve falına bakılan kişinin yaşantısı üzerine kurgulanmış bir öykü

Dilsel açıdan bakıldığında, gelecekte bilgi verme işlevi doğrultusunda bildirme kiplerinin ve etken gelecek zaman tümcelerinin sıklıkla kullanıldığı bir yapı sergiler. Genellikle olumlu tümceler kullanılmaktadır. Günlük konuşma dilini (dilbilgisel hatalar, sesletim bozuklukları, eksilteli ve devrik tümceleri) bütünüyle yansıtmaktadır.

Kahve falında ideoloji açısından, Fairclough (2001) in önerdiği her düzeyde “olumluluk” veya “olumlu tutum” ortaya çıkmaktadır. Öncelikle, sözcük varlığı seviyesinde tekrar edilen sözcük ve sözcük öbekleri ile birlikte öne çıkan üst kavramlar ve sözdizimi seviyesindeki olumlu tümceleri ve içerikleri katılımcıların dış dünyayı olumlu algıladıklarını göstermektedir. İkinci aşamada, sosyal ilişkiler gözetilerek sözcüksel düzeyde olumsuz iletiye sebep olacak örtük ifadelere yer verilmemesi ve sözdizimi seviyesinde sen/siz adlarının olumlu ve etken tümceler içinde söylemin merkezine konması ile sosyal ilişkilere olumlu ve özenli bir yaklaşım söz konusudur. Son olarak da, öznel değer yargılarının eğretileme yoluyla ortaya çıkması ve eğretilemenin her zaman olumlu duygular yaratması aynı zamanda, iyi dileklerin ve beklentilerin gerçekleşeceğinin düzdeğişme ile belirtilmesi, ideolojik anlamda, kahve falı söyleminin gelecekte haber verme işlevinin yanı sıra, iyi dilek ve temennileri sunma ile birlikte olumlu ve iyileştirici etki yaratma işlevlerini de barındırmakta olduğunu göstermektedir.

Bu ideoloji, bilinçli ya da bilinçsiz olarak kahve falına bakan kişilerce ilişkilerin sürdürülmesi ve iyileştirilmesi adına sosyal stratejiler olarak kullanılmaktadır. Söylemin başlıca amacı gelecekte haber verme şeklindedir. Ancak, gelecek kavramına yönelik tutum olumlu ve sorun çözücüdür. Bu olumlu tutum kullanılan dile ve seçilen sözcüklere yansımaktadır.

Kaynakça

- Abrams, M..H. (1993). *A Glossary of Literary Terms* London: Hartcourt Brace College.
- Açıkalın, I. (1996). Toplumdilbilim Açısından Doktor Ve Doktor-Hasta İletişimi. *X. Dilbilim Kurultayı* 22-24 Mayıs 1996 [Bildirilmez: Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları.
- Akbayır, S. (2003) *Cümle ve Metin Bilgisi* Samsun: Deniz Kültür Yayınları.
- Al-Ali, M.N. (2005). Communicating Messages of Solidarity, Promotion and Pride in Death Announcements Genre in Jordanian Newspapers. *Discourse and Society*. Vol. 16(1) s. 5-31.
- Al-Ali, M.N. (2006). Genre-Pragmatic Strategies in English Letter of Application Writing of Jordanian Arabic-English Bilinguals. *The International Journal Of Bilingual Education and Bilingualism*. Vol 9 No.1.

- Bazerman, C. (1988). *Shaping Written Knowledge*. Madison: The University of Wisconsin Press.
- Berg, B.L. (1998). *Qualitative Research Methods for the Social Sciences*. Boston: Allyn and Bacon.
- Bhatia, V.K. (1993). *Analysing Genre: Language Use In Professional Settings*. London: Longman.
- Bhatia, A. (2006). Critical Discourse Analysis of Press Conferences. *Discourse and Society* Sage Publications.
- Büyükkantarçioğlu, N. (2001) Eleştirel Söylem Çözümlemesi ve Toplumruhbilim Bağlamında Bir Metin İncelemesi: İnci Aral'ın “ Gölgede Kırk Derece adlı öyküsü. *Metafor Yazı*. no: 20112001 Erişim: 20.05.2006, <http://vision1.cee.metu.edu.tr/metafor/yazi/yazilist/htm>.
- Çubukçu, H.(2005). Düşün Davetiyelerinin Dili. *Uluslararası V.Dil, Yazın Ve Değişibilim Sempozyumu*. Marmara Üniversitesi. İstanbul 24-25 Haziran 2005.
- Çubukçu, H. (2006). Bir Metin Türü Olarak Düşün Davetiyeleri. *Dilbilim Araştırmaları*. İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi.
- Dos Santos, P.V.B.M. (2002). Genre Analysis Of Business Letters Of Negotiation. *English For Specific Purposes* Vol.21 No.2 s.167-199 Elsevier.
- Dudley-Evans, T. (1994). Genre Analysis: An Approach To Text Analysis. In Malcolm Coulthard (ed.) *Advances in Written Text Analysis*. London: Routledge.
- Erden, A ve Büyükkantarçioğlu, N. (2000). Mezartaşı Yazıları İncelemeleri: Yazıların Şiirsellik, Söylemsel Ve Toplumbilimsel Boyutları Üzerine. *Bilkent, Mevsim- Sanat-Edebiyat Kültür Dergisi*. Sayı 11. s.66-73.
- Fairclough, N. (1995a). *Critical Discourse Analysis : The Critical Study of Language* NY: Longman.
- Fairclough, N. (1995b) *Media Discourse*. Arnold London.
- Fairclough, N. (2001). *Language and Power*. Pearson Education. London.
- Flowerdew, L. (1999) Corpus Linguistics in ESP : A Genre-Based Perspective *English For Specific Purposes*. s.21-40.
- Flowerdew, J ve Wan, A. (2006). Genre Analysis Of Tax Computation Letters : How and Why Tax Accountants Write the Way they do. *English For Specific Purposes*. Vol.25 No 2 s.133-153. London: Elsevier.
- Freedman, A ve Medway, P. (1994) *Genre as Social Action*. New York.
- Greenblatt, S.L. (1979). Chinese Fortune-Telling in Action. *Humanist..* ERIC EJ 200459. Erişim: 05.04.2006, <http://www.eric.ed.gov/ERICWebPortal>.
- Günay, D. (2000) *Metin Bilgisi*. İstanbul: Multilingual Yayınları.
- Halliday, M. A. K. (1978). *Language as Social Semiotic: The Social Interpretation of Language and Meaning*. London: Arnold.
- Halliday, M.A.K. (1985). *An introduction to Functional Grammar*. London ; Baltimore, Md., USA : Edward Arnold.
- Karahan, F., Duman, D., ve T. Sarıbaş, (2001) Dilden İdeolojiye: Popüler Bilimsel Makalelerin Eleştirel Söyle Çözümlemesi. *Metafor Yazı*. 01122001 Erişim: 20.05.2006, <http://vision1.cee.metu.edu.tr/metafor/yazi/yazilist/htm>.

- Karahan, F. (2005). Tür Çözümlemesi Yönünden Düğün Davetiyelerine Yönelik Bir İnceleme *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi* Cilt 22 Sayı 2 ss 105-133.
- Kress, G. (1985). Ideological Structures in Discourse, A.van Dijk (Haz./Ed.) *Handbook Of Discourse Analysis*, vol. 4, T. s. 27-42.
- Maingauenau, D. (2002). Analysis of An Academic Genre. *Discourse Studies*. Sage Publications. Vol 4 (3) 319-342.
- Martin, J.R. (1989). *Factual Writing: Exploring and Challenges Social Reality*. Oxford University Press.
- Miller, C.R. (1984). Genre as Social Action. *Quarterly Journal Of Speech*. 70, s.151-167.
- Milroy, L. (1980). *Language and Social Networks*. Oxford: Blackwell.
- Özünü, Ü (1997) *Edebiyatta Dil Kullanımları* İstanbul. Doruk Yayınları.
- Özyıldırım, İ. (2000). “Mahkeme Kararları ve Büyükölçekli Yapılar Üzerine bir Araştırma. *Dilbilim Ve Uygulamaları*. Cilt. 1 Sayı 1 s.113-124.
- Swales, J. (1990). *Genre Analysis:English In Academic and Research Settings*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Thompson, S. (1994). Frameworks and Contexts: A genre-based approach to analysing lecture introductions. *English For Specific Purposes*. Vol.13 No 2 Elsevier.
- Van Dijk, T.A. (1985). *Handbook of Discourse Analysis*, Vol 1 and vol 4. London: Academic Press
- Van Dijk, T.A. (1998) *Ideology: A Multidisciplinary Approach* London : Sage.
- Van Leuwen, Theo. 1993. Genre And Fields in Critical Discourse Analysis: A Synopsis. *Discourse and Society* 4, no. 2 s.193-223.
- Ventola, E.(1984). *The Structure Of Social Interactions: A Systemic Approach To Semiotics Of Service Encounters*. London. Pinter Publishers.
- Vergaro, C. (2004) Discourse Strategies Of Italian And English Sales Promotion Letters. *English For Specific Purposes*. Vol.23 s. 181-207 Elsevier
- Wodak, R. 1995. Critical Linguistics and Critical Discourse Analysis. Verschueren, J. Östman, J. Ve Bloomaert, J., (Haz./Ed) *Handbook Of Pragmatics* s. 204-210.
- Wodak, R., Cillia R., Reisl, M. ve K.Liebhart, (1999). *The Discursive Construction of National Identity*. Edinborough: University Press.
- Yedes, J. Clamons, R. ve A. Osman, (2004). Buna Oromo Women Gathering for Coffee. *Journal Of Contemporary Ethnography* . Sage Publications.
- Yarar, E. (2000). Bilimsel Araştırma Makalelerindeki Giriş Bölümleri'nin Söylem Yapıları”. *XIV Dilbilim Kurultayı*. [Bildiri] s. 110-122.
- Yeşilyurt, A. (2000). *Bütün Fallar*. İstanbul: Gün yayıncılık.